

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

ارزیابی کارکردی نهادهای حاکم بر تجارت خارجی کشور

و

چارچوب حقوقی حاکم بر سیاست گذاری تجاری

گزارش پشتیبان شماره ۴۶ و ۴۷

طرح تدوین سند سیاست تجاری ایران

مجری: صادق ضیاءبیگدلی

(برگرفته از فاز اول طرح سند سیاست تجاری)

مهرماه ۱۳۹۷

ارزیابی کارکردی نهاد های حاکم بر تجارت خارجی کشور و چارچوب حقوقی حاکم بر سیاست گذاری تجاری^۱

بطور کلی نهادها به دلیل دیرپایی و اثرات بلندمدتی که بر کیفیت، ترکیب و نحوه اجرای هر سیاست دارند، در زمره بنیادی ترین مولفه های هر موضوع سیاستی محسوب می شوند که در فرایند اصلاحات نباید از اصلاح آنها غافل شد. همانطور که در قسمت آسیب شناسی توضیح داده شد، این عوامل نهادی بطور کلی به سه دسته کلی قابل تقسیم و تفکیک هستند که عبارتند از زیرساخت های سرمایه انسانی و ظرفیت های فنی، زیرساختهای قانونی، و بالاخره زیرساختهای تشکیلاتی و سازماندهی. گرچه این عوامل خود با هم ارتباط داشته و دارای اثرات متقابل بر یکدیگرند، اما چنین تفکیکی به ما کمک می کند تا ضمن نگاه سیستماتیک و نظام مند به مشکلات اساسی حاکم بر سیاستهای تجاری کشور، ضمن درجه بندی و اولویت بندی آنها بر حسب اهمیت هر عامل، راه حل های مناسب آن را نیز بر همین اساس دسته بندی و پیشنهاد کنیم. این دقیقاً کاری است که در قالب جداول طراحی شده بعدی صورت گرفته است.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱- " ایجاد و تقویت مراکز مطالعاتی و نهادهای پژوهشی تخصصی در حوزه سیاستهای تجاری به عنوان بازوی فکری و ذخیره دانش کشور^۲ برای تغذیه فکری و کمک به استحکام و قوام علمی سیاستگذاری های آتی "

شرح موضوع: تدوین سیاست تجاری در دنیای پیچیده امروز موضوعی کاملاً تخصصی بوده و متکی به وجود نیروهای کارشناسی زبده و مسلط به این موضوع و آشنا با سیر تحولات آن در جهان معاصر می باشد. وظیفه تربیت چنین نیروهای زبده و متخصصی قاعداً باید برعهده نهادهای علمی، آموزشی و مراکز مطالعاتی و پژوهشی باشد که این خود مستلزم توجه و کنترل مداوم فرایندها، دروندادها و بروندادهای این مراکز برای ایجاد چنین قابلیت مهم و در عین حال ضروری و مورد نیاز کشور است. در غیر این صورت تدوین سیاست تجاری و حفظ پویایی آن همپای تحولات جهانی و منطقه ای امری دشوار خواهد بود.

^۱ منبع: فصل چهارم طرح مطالعاتی سیاست تجاری کشور - فاز اول - ۱۳۹۵

^۲ . Think Tank

تجربه جهانی / کشورهای منتخب : در عرصه جهانی و در کشورهای متعدد نقش نهادهای پژوهشی، مطالعاتی و آموزشی و ارتباط وثیق و عمیق آنها با حوزه سیاستگذاری مشهود است. در آمریکا و بسیاری از کشورهای پیشرفته، در اکثر موارد دانشگاهها وظیفه امور پژوهشی و نظری سیاست تجاری را به دوش می کشند و در کنار دولت در تبیین مبانی درست و منطقی یک سیاست تجاری مدرن و هم راستا با منافع ملی بلندمدت کشورشان نقش اصلی و کلیدی را ایفا می کنند. همچنین این نهادها خود اصلی ترین منبع تامین نیروهای کارشناسی متخصص و مورد نیاز حوزه های مختلف سیاست تجاری کشور خود محسوب می شوند.

وضعیت موجود ایران: در این زمینه به طور مشخص و معین تاکنون اقدام خاصی صورت نگرفته است. تنها نهادی که کمابیش قابلیت کارشناسی لازم را در این مورد دارد و با موضوع اصلی فعالیت های او نیز مرتبط است، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی است. البته این موسسه بطور رسمی مسئولیتی در تدوین سیاست تجاری کشور بر عهده ندارد و غالباً مراجع تصمیم گیری راساً در خصوص تدوین سیاست تجاری کشور تصمیم گیری می کنند و تنها در صورتی که احساس نیاز نمایند به صورت موردی از موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی درخواست اعلام نظر می کنند.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تصمیم گیری برای تاسیس پژوهشکده یا گروه پژوهشی ویژه ای جهت تمرکز بر ابعاد مختلف سیاست تجاری در کشور ترجیحاً در موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی و ایجاد امکان لازم برای انجام مطالعات مستمر در جهت تهیه و تدوین شاکله سیاست تجاری کشور.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۲ - "ایجاد کرسی های تخصصی و نظریه پردازی پیرامون مسائل و موضوعات اساسی سیاست تجاری^۳ در مراکز پژوهشی و دانشگاهی"

شرح موضوع: به منظور ظرفیت سازی و ایجاد توان تخصصی لازم در کشور در حوزه های مختلف سیاست تجاری، توجه به ایجاد بسترهای علمی آن برای رشد و توسعه بلندمدت این حوزه امری لازم و ضروری می باشد. ایجاد کرسی های تخصصی نظریه پردازی و فعالیت های آنها پیرامون موضوعات مختلف سیاست تجاری می تواند زمینه سازی برای شکل گیری این ظرفیت ها در جامعه علمی و در حوزه های مختلف سیاست تجاری را شکل دهد و باعث شود که به واسطه این کرسی ها موضوع سیاست تجاری در جامعه علمی مطرح و زنده نگه داشته شود و دانشجویان و کارشناسان زبده در زمینه سیاست تجاری نیز پرورش داده شوند.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: در کشورهای پیشرو در زمینه تجارت، غالباً دانشگاهها نقش فعالی در خصوص دنبال نمودن مباحث علمی سیاست تجاری و نظریه پردازی در این راستا به عهده می گیرند و به شکل گیری بحث ها و تبادل نظرها و چالش های علمی در زمینه سیاست تجاری کمک می نمایند. مجموعه این فعالیت ها نه تنها باعث حرکت در مرزهای دانش و به روز بودن دانش سیاست تجاری در این کشورها می شود بلکه در مواردی باعث شکل گیری جریان های علمی و کارشناسی در سطح جهانی نیز می شوند و از دل این جریان ها نیروهای کارشناسی و زبده و نظریه پرداز نیز سربرآورده و پرورش می یابند که به تامین نیروی انسانی مورد نیاز دستگاههای اجرایی کمک موثری می نماید.

وضعیت موجود ایران: در ایران موضوع سیاست تجاری در مراکز دانشگاهی و علمی کشور جایگاه درخور ندارد و اساساً مراکز تخصصی و کرسی های علمی و جایگاه های نظریه پردازی در این مورد وجود خارجی ندارد. همین موضوع موجب ضعیف بودن بنیه کارشناسی و بدنه نیروی انسانی متخصص در کشور شده است که باید برای جبران آن چاره ای اساسی و راه حلی بلندمدت اندیشید.

الزامات و لوازم پیشنهاد: هماهنگی با مراکز علمی و دانشگاهی و نهادهای پژوهشی جهت ایجاد و تقویت کرسی های نظریه پردازی در حوزه سیاست تجاری

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

^۳ . Trade Policy Issues

پیشنهاد شماره ۳ - " ایجاد، گسترش و تقویت روابط و همکاریها میان مراکز و نهادهای علمی، پژوهشی و آموزشی مرتبط با مسائل سیاست تجاری کشور با مراکز و نهادهای بین المللی ذیربط و همتایان آنها در سایر کشورها"

شرح موضوع: در شرایط فعلی که جهانی شدن سرنوشت کشورهای مختلف را به هم گره زده است، بدون ارتباط علمی با مراکز و نهادهای علمی جهان و سیاست گذاری صرفاً بر پایه ملاحظات ملی می تواند ما را از تجربه جهانی محروم نموده و باعث شود که سیاست گذاری های تجاری ما بدون بهره مندی از تجارب جهانی و ناهماهنگ با تحولات جهانی تنظیم شوند. به همین جهت و به منظور ایجاد ارتباط علمی منظم و پیوسته با نهادهای علمی، پژوهشی و آموزشی معتبر در سطح جهانی، لازم است ارتباط پیوسته ای بین نهادهای بین المللی مرتبط مثل سازمان جهانی تجارت، کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (آنکتاد)، مرکز تجارت بین المللی (ITC)، دانشگاههای معتبر جهانی و سایر نهادهای ذیربط ایجاد شود. چنین ارتباطی زمینه را برای تبادل های علمی و کارشناسی لازم فراهم می آورد و باعث ارتقای بنیه علمی و ظرفیتهای فنی کشور در زمینه سیاست تجاری و مسایل آن می گردد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: سازمانها و نهادهای بین المللی غالباً از بسترهایی برای ارایه آموزشهای کارشناسی و تبادل های علمی و از امکان لازم برای تعریف پروژه های پژوهشی مشترک و تعامل علمی نظیر برگزاری کارگاههای آموزشی برخوردارند. برخی از نهادهای بین المللی مثل آنکتاد پروژه هایی برای کمک به تدوین سیاست تجاری با کشورها داشته اند که نتیجه آن چارچوبی برای تدوین سیاست تجاری کشور مورد بحث بوده است. اغلب این سازمانها اکنون آموزشهای از راه دور اینترنتی دارند که می تواند به عنوان محمل مهمی برای ارتباط علمی با این نهادها تلقی شود.

وضعیت موجود ایران: در شرایط فعلی ایران می تواند از خدمات علمی و آموزشی نهادهای بین المللی مثل آنکتاد، سازمان جهانی تجارت و مرکز بین المللی تجارت و همچنین نهادهای ذیربط کشورهای مثل ژاپن، چین، اتحادیه اروپا، هند و سایر کشورهای مستعد استفاده نماید. اما در عمل چنین استفاده ای در راستای امور مربوط به تدوین سیاست تجاری در کشور به صورت منظم و حساب شده صورت نمی گیرد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: انعقاد موافقت نامه همکاری با نهادهای ذیربط (بین المللی یا ملی و منطقه ای) و تنظیم برنامه برای استفاده هدفمند از برنامه های آموزشی، خدمات مشورتی و آنها.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۴- " ایجاد و راه اندازی نشریات علمی، پژوهشی و تخصصی خاص موضوعات و مسائل سیاست تجاری "

شرح موضوع: تنظیم سیاست تجاری اصولی مستلزم داشتن منظومه ای از عوامل مهم و موثر در ارتباطی معنی دار باهم است. هر یک از عوامل مرتبط جایگاه و نقش ویژه ای در این مجموعه ایفاء می کنند. از بعد علمی دامن زدن به جو علمی در حوزه تنظیم و اصلاح سیاست تجاری کاری است که همواره باید در دستور کار بوده و زمینه ساز جریان سیال اندیشه در زمینه سیاست تجاری در کشور باشد. به همین جهت اختصاص بخشی از ظرفیت های نشریات علمی کشور به مباحث سیاست تجاری یا راه اندازی نشریات تخصصی ویژه در این مورد می تواند بسیار مثمر ثمر باشد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب:

در اغلب کشورهای پیشرو، نشریات تخصصی متعددی پیرامون موضوعات مختلف سیاست تجاری وجود دارد که دینامیزم و پویایی مناسبی را برای پیگیری تخصصی این موضوعات فراهم می سازد. نگاهی به سرفصل تحقیقات و پژوهش های سیاست تجاری در نشریات اقتصادی آنها از اهمیت این موضوعات در مباحث روزمره حوزه سیاستگذاری آنها حکایت دارد.

وضعیت موجود ایران: در ایران نشریه خاصی که به صورت تخصصی بر سیاست تجاری تمرکز نماید وجود ندارد. البته تعدادی از نشریات و مجلات تخصصی از جمله مجله پژوهشهای بازرگانی در این حوزه قلم می زنند اما بخش ثابت و ویژه ای برای این مقصود در آنها وجود ندارد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: برای این منظور لازم است بررسی اولیه لازم صورت گیرد و در تعدادی از مجلات تخصصی موجود بخش ویژه ای به مبحث سیاست تجاری اختصاص داده شود. همچنین امکان سنجی راه اندازی نشریات و مجلات تخصصی ویژه در این مورد هم توسط نهادهای مربوطه بررسی و اقدام لازم صورت گیرد.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران

(اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۵- " برنامه ریزی بلندمدت برای تربیت اساتید و مدرسین آگاه، آشنا و مسلط به موضوعات، مباحث و مسائل سیاست تجاری روز ایران و جهان "

شرح موضوع: در شرایط فعلی جهانی که سیاست تجاری بدلیل جهانی شدن موقعیت و تاثیر گذاری نسبتاً بالایی پیدا کرده است لازم است کادر سازی لازم در این زمینه به عمل آید. با عنایت به ضعف نظام آموزشی کشور ، لازم خواهد بود که از ظرفیت دانشگاههای معتبر خارجی و همچنین نهادهای بین المللی ذیربط در این زمینه استفاده شود. تا نیروی کارشناسی آگاه بویژه اساتید و مدرسین مورد نیاز تامین شوند و چرخه ایجاد توان کارشناسی در کشور شکل گیرد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: دانشگاههای معتبر دنیا در زمینه سیاست تجاری و آموزش های بین رشته ای مربوطه فعال هستند. در اغلب دانشکده های حقوق کشورهای توسعه یافته و حتی کشورهای در حال توسعه نظیر ترکیه ، مالزی ، هند و ... مباحث حقوقی مرتبط با سیاستهای تجاری تدریس می شود و رشته های تحصیلی مستقلی در چارچوب حقوق بین الملل تجاری وجود دارند که فارغ التحصیلان آنها می توانند در بخش خصوصی و دولتی در زمینه سیاست های تجاری فعالیت کنند.

وضعیت موجود ایران: موضوع سیاست تجاری امر مغفولی در مجموعه سیاست های کشور محسوب می شود و به همین جهت کادر سازی علمی و کارشناسی هم در این راستا صورت نگرفته است. با توجه به تحولات سه دهه اخیر در دنیا در حوزه سیاست تجاری و غفلت ما در پی گیری این تحولات، لازم است بطور مشخص در این زمینه کاردسازی نماییم. در شرایط فعلی ضعف عمیقی در مراکز علمی و دانشگاهها در این زمینه وجود دارد. بنا بر این برنامه ریزی بلند مدت برای این موضوع ضرورت دارد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تجدید نظر در اولویت ها و سرفصل های رشته های دانشگاهی موجود و ایجاد رشته های جدید مورد نیاز در حوزه موضوعات کلیدی سیاستهای تجاری و تربیت مدرسین لازم برای این حوزه از طریق راه اندازی بورسهای تحصیلی تخصصی در مراکز دانشگاهی و با همکاری نهادهای اجرایی.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران

(اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۶ - " ایجاد رشته های دانشگاهی در سطح کارشناسی ارشد و دکتری با گرایش های اصلی و فرعی نظیر سیاست تجاری، دیپلماسی تجاری، سازمان جهانی تجارت، ترتیبات تجاری منطقه ای و ...در رشته های اقتصاد، حقوق، روابط بین الملل و علوم سیاسی"

شرح موضوع: با توجه به پیچیدگی مباحث سیاست تجاری در شرایط فعلی و عدم ورود دانشگاهها به این موضوع پیشنهاد می شود هم درسهایی در خصوص ابعاد مختلف سیاست تجاری در رشته های موجود دانشگاهی مثل رشته های اقتصاد، روابط بین الملل، مدیریت و حقوق پیش بینی شود و از طرف دیگر گرایش هایی هم در رشته های فوق در زمینه مباحث سیاست تجاری طراحی شود تا به نحو مناسب مبانی علمی سیاست تجاری و تدوین و ارزیابی سیاست های تجاری در این رشته ها پوشش داده شود و نیاز کشور به این مباحث در بستر دانشگاهی مرتفع شود.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: وجود مراکز و مراجع متعدد علمی معتبر هم در سطح بین المللی و هم در سطح کشوری حاکی از نقش پویا و اهمیت گفتمان سازی این نهادها در پیشبرد اهداف سیاست تجاری دارد.

وضعیت موجود ایران: در شرایط فعلی فقط در رشته مدیریت امور گمرکی درسی با عنوان مبانی سیاست تجاری وجود دارد. بجز این درس هیچ درس مشخص دیگری در زمینه سیاست تجاری در رشته های دیگر وجود ندارد. همچنین تنها رشته دانشگاهی که وجود دارد حقوق تجارت بین الملل است که تا حدودی به مباحث سیاست تجاری از بعد حقوقی می پردازد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تجدید نظر در اولویت بندی راه اندازی رشته های دانشگاهی

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران
(اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۷- " تهیه و تصویب برنامه های آموزشی و بازآموزی سالانه، برای مدیران و کارشناسان دستگاه ها و نهادهای مرتبط با حوزه سیاست تجاری در سطوح مختلف پیرامون موضوعات سیاست تجاری "

شرح موضوع: با استفاده از امکانات آموزشی دستگاههای دولتی همچون آموزش ضمن خدمت ، برگزاری سمینارهای آموزشی و نظایر آن می توان نسبت به بازآموزی مدیران و کارشناسان مرتبط دستگاهها و نهادهایی که با سیاست تجاری ارتباط دارند اقدام کرد. این اقدام ضرورت دارد چرا که بدون همراه کردن بخش وسیعی از مدیران و کارشناسان ذیربط ایجاد تحول در حوزه سیاست تجاری آسان نیست و در صورت انجام میتواند با اشکالاتی همراه باشد. اما اگر توجیه لازم در دوره های بازآموزی برای نیروی انسانی درگیر با تنظیم و اعمال سیاست تجاری صورت گیرد ، بستر کارشناسی و اداری مناسب برای اعمال تغییرات مهیا می شود.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: در زمینه سیاست تجاری دوره های متعددی در سازمان های بین المللی مثل سازمان جهانی تجارت وجود دارد که مدیران و کارشناسان دولتی می توانند در آنها شرکت کنند. برخی کشورها از جمله سوئیس، هلند، چین، هند ، کره جنوبی مراکز دانشگاهی و آموزشی مختلفی را درگیر برگزاری دوره های مرتبط با سیاست تجاری کرده اند و در این دانشگاهها و مراکز نه تنها کارشناسان داخلی آموزش می بینند و در دوره های بازآموزی شرکت می کنند بلکه از کشورهای دیگر نیز گروههایی را در دوره های آموزشی خود می پذیرند.

وضعیت موجود ایران: در ایران بطور خاص در زمینه سیاست های تجاری دوره های آموزشی ویژه ای طراحی نشده و برای بازآموزی کارشناسان و مدیران نیز چنین دوره هایی برگزار نمی شود و خلاء چنین دوره هایی کاملاً احساس می شود.

الزامات و لوازم پیشنهاد: الزام کلیه دستگاه های اجرایی ذیربط به تخصیص بخشی از بودجه های آموزشی خود به این موضوع بطور سالانه و باخوردگیری مرتب از نحوه اجرای آن.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران
(اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۸- " تهیه اسناد کلیدی لازم از قبیل سیاستهای کلی نظام در حوزه سیاست تجاری توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام "

شرح موضوع: سیاست تجاری یکی از محورهای اصلی سیاست های اقتصادی کشور محسوب می شود. با پی گیری سیاست تجاری، جایگاه کشور در نظام بین الملل تعیین می شود و ارتباط مستقیمی با ابعاد دیگر فعالیت های اقتصادی پیدا می کند. حال آنکه در این مورد به جز موارد بسیار کلی ما شاهد خط مشی های دقیقی نیستیم. جا دارد مجمع تشخیص مصلحت نظام در این زمینه با انجام بررسی های لازم دست به کار تدوین سیاست های کلی نظام در حوزه سیاست تجاری بزند و خطوط کلی مورد نظر نظام را در این زمینه رقم بزند. در سایه چنین سندی می توان اقدامات جزئی تر در حوزه سیاست تجاری را در جریان عمل رقم زد. این امر بویژه با توجه به تعدد و پراکندگی نهادهای درگیر در حوزه سیاستهای تجاری کشور اهمیت دوچندان دارد و می تواند تا حد زیادی خط مشی های کلان این دستگاه ها و نهادها را پیرامون سیاستهای کلان سیاست تجاری کشور هماهنگ و یکپارچه سازد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: با عنایت به اینکه کشورهای دیگر دهه ها پیش گامهای عملی خود را در جهت ادغام در بازار جهانی برداشته اند، مسیر اصلی آنها بر اساس این رویکردهای جهانی تنظیم و قوام یافته است و لذا اکنون اینکه در حوزه سیاست تجاری تکلیف آنها چیست کمتر مطرح می شود. اما موضوع برای ایران با توجه به دور بودن کشور از روند تحولات جهانی این حوزه برای سالهای طولانی و بویژه در شرایط پسا برجام کاملاً موضوعیت دارد.

وضعیت موجود ایران: شرایط ایران شرایطی خاص است. راهی را که کشورهای دیگر در طول چندین دهه طی کرده اند ایران اکنون و در شرایط پسا برجام با آن مواجه شده است. با عنایت به اینکه سیاست تجاری ایران باید انتخابهای مهم و استراتژیکی را انجام دهد که تاثیر بسیار مهمی بر جایگاه کشور در نظام بین الملل خواهد داشت و غالباً در کلیت نظام اختلاف نظر در خصوص این مباحث وجود دارد، لذا برای خاتمه دادن به این اختلاف نظرها لازم است تا سیاست های کلی نظام در حوزه سیاست تجاری به عنوان سندی فیصله بخش تنظیم و ابلاغ شود تا موضوع روشن شده و مسیر حرکت کلی کشور در زمینه سیاست های تجاری مشخص گردد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: مجمع تشخیص مصلحت نظام این موضوع را باید در دستور کار قرار داده و ظرف مدت کوتاهی آنرا تدوین، تصویب و توسط مقام معظم رهبری برای اجرا ابلاغ نماید.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران

(اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۹- استخراج اهداف و راهبردهای کلان کشور در حوزه سیاستهای تجاری و تهیه برنامه های عملیاتی برای تحقق آنها و تصویب سند راهبردی سیاست تجاری توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت"

شرح موضوع: سیاست تجاری عامل تسهیل کننده حصول به اهداف بلند مدت کشور تلقی می شود. بنا براین باید ابتدا اهداف و راهبردهای کلان کشور در حوزه سیاست های تجاری روشن شود و سپس بر اساس این اهداف و در پی گیری آنها سیاست های تجاری متناسب وضع شوند. براین اساس تعیین اهداف مقدم بر تعیین سیاست ها بوده و می تواند جهت سیاست های تجاری را تعیین نماید. با تعیین اهداف، برنامه های عملیاتی در بازه زمانی معینی مشخص می شوند و تکلیف مجریان سیاست تجاری را معین می نمایند. تهیه و تصویب اسناد راهبردی سیاست تجاری کشور توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان متولی اصلی این حوزه کاملاً موضوعیت دارد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: بررسی برنامه ها و سیاستهای اقتصادی و تجاری کشورها نشان می دهد که کشورها مواردی مثل رشد اقتصادی پایدار، فراگیر و متوازن، افزایش رقابت پذیری از طریق بهبود فضای کسب و کار، ایجاد اشتغال، ارتقای رفاه عمومی از طریق کاهش تورم و افزایش قدرت خرید و ایجاد یک ساختار تولیدی مبتنی بر فناوری با جهت گیری صادراتی را در زمره اهداف کلان توسعه اقتصادی خود قرار داده اند و در سایه این اهداف برای سیاست های تجاری خود نیز اهداف ویژه ای تعیین کرده اند که دراین رابطه می توان به مواردی مانند توسعه تجارت خارجی از طریق تسهیل واردات و افزایش صادرات، توسعه صادرات و افزایش سهم در صادرات جهانی، دسترسی مطمئن به بازارهای خارجی، تسهیل سرمایه گذاری خارجی و انتقال فناوری، بهره برداری از فرصتهای موجود و ایجاد شرایط لازم در زمینه تجارت بین الملل، ایجاد ثبات و قابلیت پیش بینی پذیری در اقتصاد و همچنین تنظیم بازار داخلی و ایفای نقش به عنوان یک شریک تجاری پیشتاز در تجارت جهانی اشاره نمود.

وضعیت موجود ایران: در ایران سند سیاست تجاری مدونی وجود ندارد و به همین جهت نیز اهداف روشنی برای سیاست تجاری در اسناد بالادستی به صراحت و به تفصیل مطرح نشده است.

الزامات و لوازم پیشنهاد: گنجاندن موضوع تهیه و تصویب سند راهبردی سیاست تجاری کشور در دستور کار برنامه های اولویت دار وزارت صنعت، معدن و تجارت حداکثر ظرف یک سال.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۰- " تهیه لوایح قانونی برای اصلاح و تجدید نظر قوانین موجود و یا قوانین جدید و تهیه آئین نامه های اجرایی برای اجرای سیاستها و تصمیمات جدید ابلاغ شده "

شرح موضوع: قوانین موجود بخش مهمی از نهادهای موثر در سیاست تجاری کشور محسوب می شوند. اما این قوانین مربوط به سالهای گذشته بوده و در مواردی سنخیت خود را با زمان حاضر از دست داده اند. به منظور ساماندهی این نهادهای موثر در سیاست تجاری، لازم است مروری بر کلیه این قوانین صورت گرفته و پیشنهادات اصلاحی (اعم از حذف، اضافهات یا جایگزینی) لازم برای آنها ارایه گردد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: کشورهای جهان در طول زمان و به دلیل حضور فعال در نهادهای بین المللی ذیربط مثل سازمان جهانی تجارت و همچنین توافق های تجاری دوجانبه یا منطقه ای، بارها و بارها تغییراتی را در سیاست تجاری خود به عمل آورده اند. بویژه در طول سه دهه اخیر که جنگ سرد پایان یافته و سطح تعامل های اقتصادی و تجاری افزایش فوق العاده ای پیدا کرده کشورهای جهان در راستای این تحولات بزرگ، تغییرات متعددی را در سیاست تجاری خود به عمل آورده و سعی کرده اند تا خود را با تحولات جهانی همگام نمایند.

وضعیت موجود ایران: بدلیل شرایط خاصی که کشور ما در آن قرار داشته، تغییرات چندانی را در قوانین و مقررات نسبتا قدیمی خود در حوزه سیاست تجاری به عمل نیاورده است. کشور ما هنوز به عضویت سازمان تجارت جهانی در نیامده و به همین جهت تغییرات عدیده ای را که باید در قوانین و مقررات خود به عمل آورد به مورد اجرا نگذاشته است. به همین ترتیب عدم حضور ایران در توافقیهای تجاری دوجانبه یا منطقه ای مزید بر علت شده و کمابیش قوانین و مقررات فعلی حاکم بر سیاست تجاری ایران را کمابیش دست نخورده باقی گذاشته است. بنا بر این ضرورت بازنگری در قوانین و مقررات در جهت بازبینی سیاست تجاری اجتناب ناپذیر است.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تشکیل کمیته ای کارشناسی متشکل از حقوقدانان و کارشناسان مسلط به سیاست تجاری و آشنا با قوانین و مقررات سازمان جهانی تجارت برای بازنگری در این سیاست ها ضرورت دارد.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۱- " شناسایی قوانین و مقررات مغایر، مزاحم و معارض با سیاستهای کلی نظام و اسناد راهبردی در حوزه سیاست تجاری "

شرح موضوع: داشتن بستر قانونی شفاف ، مشخص و معین می تواند به کارگزاران و فعالین بخش تجارت کمک کند تا با اطمینان و با دقت بیشتری در حوزه تجارت و قوانین و مقررات موجود آن مواجه باشند. وجود تشتت در قوانین و حضور همزمان قوانین و مقررات مغایر تکلیف فعالین این بخش را به قوانین پیچیده و ناسخ و منسوخ حواله می دهد که عرصه فعالیت را غیر قابل پیش بینی و توأم با پیچیدگی و با تحمیل هزینه های غیر ضروری همراه می سازد. رفع این تعارض ها و تشتت های قانونی میتواند هزینه های تجارت را کاهش داده و بستر شفافی را در اختیار فعالین این بخش قرار دهد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: کشورهای جهان اغلب عضو سازمان جهانی تجارت هستند و به همین جهت از وحدت رویه قانونی برخوردارند و متعهد به ایجاد شفافیت در حوزه مقررات و قوانین تجاری شده اند و به همین جهت تا حد زیادی از بستر قانونی متعارفی برخوردارند که هزینه اضافی به حوزه تجارت تحمیل نمی کند.

وضعیت موجود ایران: بخشی از قوانین و مقررات موجود از گذشته دور باقی مانده اند و دیگر اعتبار خود را از دست داده و کارآمد نیستند و بخشی از آنها حتی اجرا هم نمی شوند. همچنین بین اجرا و مفاد قوانین موجود گاه مغایرت هم وجود دارد. بر این اساس ضرورت وجود دارد که قوانین و مقررات مورد بازنگری قرار گیرند و موارد تعارض آنها شناسایی و رفع شوند و همچنین قوانین معارض و مزاحم حذف شوند.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تشکیل کارگروه های ویژه در هر یک از دستگاهها برای شناسایی قوانین و مقررات ذیربط.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۲ - " جایگزینی قانون مقررات صادرات و واردات و آئین نامه اجرایی آن با یک قانون جدید و مدرن با استفاده از تجربیات کشورهای دیگر "

شرح موضوع: در حال حاضر قانون مقررات صادرات و واردات و آئین نامه اجرایی آن مهمترین قانون حاکم بر تجارت خارجی کشور است. از زمان تصویب این قانون بیش از ۲۲ سال می گذرد و با اینکه جهت گیریهای اقتصادی کشور در این مدت تغییرات زیادی نموده است، اما هنوز این قانون کهنه و مندرس که بسیاری از مواد آن نسخ ضمنی شده و مکرر در مکرر مورد اصلاح قرار گرفته است، مبنای رفتار دستگاهها در حوزه تجارت خارجی است که به دلیلی تغییر شرایط، برخی از مفاد آن نیز در عمل اجرا نمی شود. اصلاح این قانون و جایگزینی آن با یک قانون جدید و مدرن که به موضوعات اساسی سیاست تجاری نیز در راستای اهداف کلان کشور در این حوزه توجه لازم را داشته باشد یکی از اولویت های مهم و عاجل بشمار می رود.

تجربه جهانی: با توجه به عضویت ۱۶۲ کشور جهان در سازمان جهانی تجارت، تمامی این کشورها اصلاحات لازم را در قوانین و مقررات شکل دهنده تجارت خارجی خود منطبق با الزامات یک سیاست تجاری مدرن و در عین حال سازگار با هنجارهای بین المللی از جمله مقررات سازمان جهانی تجارت به عمل آورده اند و در حدود

بیست و چهار کشور در حال الحاق به این سازمان نیز ناگزیر در این مسیر قرار دارند. در حال حاضر بیش از ۹۷ درصد تجارت جهان تحت پوشش مقررات این سازمان صورت می گیرد.

تجربه کشورهای منتخب: کشورهای فعال و پیشرو در حوزه سیاست تجاری و شکل دهنده به سمت و سوی تحولات آن، به دلیل اینکه از پیشقراولان این حوزه به شمار می روند، خود در قاعده سازی ها و ایجاد این هنجارها و ضوابط بین المللی نقش فعالانه ای را برعهده داشته و دارند که کشورهای پرنفوذی مانند آمریکا، اتحادیه اروپا در میان کشورهای توسعه یافته و هند و برزیل در حوزه کشورهای در حال توسعه از مثال های بارز آن بشمار می آیند. بدیهی است که قوانین و مقررات حاکم بر تجارت خارجی این کشورها نه تنها نباید هیچ تعارض و مغایرتی با مقررات سازمان جهانی تجارت داشته باشد، بلکه این الزامات در حد استانداردهای حداقلی برای آنها بشمار می رود و در بسیاری از موارد قوانین و مقررات ملی آنها حتی از این استانداردها و ضوابط جلوترند.

وضعیت موجود ایران: در حال حاضر قانون مقررات صادرات و واردات کشور فاقد انسجام و کفایت لازم برای اجرای یک سیاست تجاری هوشمندانه و مدرن است. حاشیه و متن این قانون دارای اشکالات اساسی و در تنافر جدی با الزامات و ضوابط بین المللی موجود در حوزه سیاست تجاری است. با توجه به فرایند الحاق کشور به سازمان جهانی تجارت، اصلاحات لازم در متن و مفاد مختلف این قانون یکی از الزامات اولیه و ضروری برای اصلاح سیاست های تجاری کشور محسوب می شود که لازم است از هم اکنون با جدیت در دستور کار قرار گرفته و دنبال شود.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تشکیل کارگروه ویژه بازنگری قانون مقررات صادرات و واردات کشور و جایگزینی آن با یک قانون جدید و مدرن و در عین حال جامع و مانع که مولفه های اصلی سیاست تجاری بلندمدت کشور را پوشش دهد.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۳ - " بازنگری ارکان و شاکله تشکیلات کلان دولت و ترمیم و اصلاحات لازم در آن متناسب با شرح وظایف و مسئولیت های تعیین شده در اسناد راهبردی سیاست تجاری "

شرح موضوع: در حال حاضر با توجه به غفلتی که نسبت به موضوع سیاست تجاری در سابقه اقدامات گذشته کشور وجود دارد، تشکیلات و ارکان مناسبی برای سازماندهی و سامان بخشی به این حوزه مهم نیز پیش بینی نشده

است. عالی ترین ارکانی که برای این موضوع در دسترس بوده، شوراهای عالی با ترکیب ناهمگونی از وظایف و اعضا و اهداف و مسئولیتها بوده است که به نتایج ثمربخشی نیز منتهی نگردیده است. بی شک توجه نظام مند به این حوزه مستلزم بازنگری ارکان و شاکله تشکیلات کلان دولت برای تمشیت امور این قبیل موضوعات مهم است تا از ثمربخشی و اثربخشی آن نیز اطمینان قبلی وجود داشته باشد. تجدید نظر در ساختار شوراهای عالی موجود با در نظر گرفتن ترکیب ویژه و مناسبی از اختیارات و وظایف برای آن می تواند این حوزه مهم از اقتصاد کلان کشور را سروسامان منطقی تر و منسجم تری بخشد.

تجربه جهانی و کشورهای منتخب: قطعا نگاه منسجم و نظام مند به موضوعات سیاست تجاری و چگونگی تحقق اهداف کلان و پیاده سازی راهبردهای آن مستلزم ایجاد حداقلی از هماهنگی و انسجام و در عین حال اقتدار و توان لازم در ساخت تشکیلاتی قوای مجریه هر کشور است. این موضوع را هر یک از کشورها بسته به ساختار سیاسی خود به نحوی حل و فصل نموده اند که در بخش دوم نمونه هایی از آن ارائه شد.

وضعیت موجود ایران: در حال حاضر برای نظام بخشی و سامان دهی به سیاستهای تجاری کشور در چارچوب یک افق بلندمدت و سازگار با اهداف و راهبردهای کلان، هیچ سازوکار ویژه ای وجود ندارد و تصمیمات در این حوزه بطور موردی و مقطعی و بدون ملاحظه جوانب مختلف آن توسط نهادهای متعددی که هر یک به نوعی مدیریت بخشی از سیاست تجاری کشور را برعهده دارند صورت می گیرد، که این موضوع بیش از هر چیز از عدم وجود سازوکارهای نهادی هماهنگ کننده این سیاستها نشئت می گیرد و برای رفع این معضل حتما تعبیه و در نظر گرفتن سازوکارهای نهادی ویژه ای ضرورت خواهد داشت.

الزامات و لوازم پیشنهاد: بازنگری ساختار کلان تشکیلات دولت در هر یک از حوزه های مرتبط با سیاست تجاری کشور.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۴ - "تشکیل شورای عالی هماهنگی سیاست‌های تجاری به عنوان عالی‌ترین رکن تصمیم‌گیری و هماهنگ‌کننده فعالیت‌های دستگاه‌ها و نهادهای درگیر در تجارت خارجی کشور"

شرح موضوع:

سیاست تجاری در هر کشوری به تناسب موضوع دارای بازیگران متعددی است. ایجاد هماهنگی در بین این بازیگران متعدد همیشه بادشواری همراه بوده و ناهماهنگی‌های موجود بین آنها، به سیاست تجاری و کلیت آن لطمه وارد می‌کند. به منظور ایجاد وحدت در بین بازیگران متعدد لازم است شواری تحت عنوان شورای عالی هماهنگی سیاست‌های تجاری به عنوان عالی‌ترین رکن تصمیم‌گیری و هماهنگ‌سازی در باره همه موضوعات مرتبط با حوزه سیاست تجاری کشور تشکیل شود. با توجه به زیرساخت‌های قانونی کشور و نقش و وظایفی که هر یک از دستگاه‌ها در شاخه سیاست‌های تجاری کشور برعهده دارند، انتخاب درست اعضای این شورا بسیار حائز اهمیت است که به شرح زیر پیشنهاد می‌شود.

ترکیب پیشنهادی اعضای شورای عالی هماهنگی سیاست‌های تجاری: رئیس جمهور، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، معاون رئیس جمهور و رئیس موسسه استاندارد، معاون اجرایی رئیس جمهور، وزیر صنعت، معدن و تجارت، وزیر اقتصاد، وزیر جهاد کشاورزی، وزیر راه و مسکن و شهرسازی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزیر فناوری و ارتباطات، وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، رئیس بانک مرکزی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، رئیس کمیسیون بازرگانی مجلس شورای اسلامی. ریاست این شورا برعهده رئیس جمهور و دبیرخانه آن در وزارت صنعت، معدن و تجارت مستقر خواهد بود. این شورا بطور مرتب و هر سه ماه یک بار تشکیل جلسه داده و تصمیمات آن در حد تصمیمات هیئت وزیران خواهد بود.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: در اغلب کشورهای جهان مشکل هماهنگی بین بازیگران مختلف و متعدد در حوزه سیاست تجاری وجود دارد. در بسیاری از کشورها چون حضور بازیگران متعدد در حوزه سیاست تجاری ضرورت دارد بنا براین سعی شده است که هماهنگی‌های بین این نهادهای موازی در قالب کمیته‌ها و نهادهای هماهنگ‌کننده ایجاد شود.

وضعیت موجود ایران: در ایران هیچ نهادی برای ایجاد هماهنگی بین دستگاههای مسئول در امر سیاست تجاری در حوزه های مختلف پیش بینی نشده است. به همین جهت دستگاههای موازی هر کدام در بستر قانونی مختص خودشان و به تشخیص خود عمل کرده و توجهی به هماهنگی کلی بین سیاست ها و اقدامات عملی یکدیگر ندارند و صرفاً زمانی که مشکلاتی بروز می کند با طی مراحل اداری و تشریفات مربوط به آن نسبت به انجام هماهنگی بین نهادهای ذیربط به نحوی که هر نهاد مناسب تشخیص می دهد عمل می شود.

الزامات و لوازم پیشنهاد: ایجاد و تاسیس شورا از طریق تصمیم هیات محترم وزیران و تنظیم دستورالعمل های لازم برای نحوه فعالیت، اداره و شرح وظایف و مسئولیت های آن.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۵ - " بازنگری مسئولیتها و وظایف و تجدید ساختار، ادغام و سازماندهی مجدد نهادها و دستگاه های متولی اجرای سیاست گذاری تجاری "

شرح موضوع: تعدد نهادها و دستگاه های فعال و مداخله گر در حوزه سیاست تجاری در موارد متعددی به موازی کاری، هم پوشانی و عدم هماهنگی در اجرای سیاستهای تجاری حتی در حوزه های بخشی هر یک از دستگاه های مرتبط انجامیده است که این موضوع علاوه بر هزینه های گزاف اجرایی به ناکارآمدی و اثربخشی ناچیز بسیاری از اقدامات انجامیده است. از این رو حذف این اختلالات و تزامات از حوزه سیاست تجاری کشور امری کاملاً ضروری و مهم محسوب می شود.

تجربه جهانی و تجربه کشورهای منتخب: بدون شک کشورهای مهم و موفق در این زمینه این قبیل ناسازگاری های تشکیلاتی و اختلال آور را از گردونه سیاست تجاری خود حذف نموده اند، که توفیق آنها در عرصه تجارت خارجی، خود گواه روشنی بر این امر بدیهی بشمار می آید.

وضعیت موجود ایران: در رابطه با سیاستهای تجاری نه تنها هیچ نهاد عالی برای ایجاد هماهنگی میان دستگاه ها پیش بینی نشده و عملاً وجود ندارد، بلکه در حوزه اجرا نیز تداخل وظایف و مسئولیت های فراوانی وجود

دارد، که همین موضوع ضرورت بازنگری ساختار، سازماندهی مجدد و در صورت ضرورت حذف و یا ادغام آنها را ضروری می‌سازد. ابهام و تداخل وظایف برخی از شوراهای نظیر شورای مناطق آزاد تجاری کشور، شورای ساماندهی مبادلات مرزی و یا ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز نمونه‌ای از این موارد است.

الزامات و لوازم پیشنهاد: بررسی وضعیت موجود و بازنگری شرح وظایف و مسئولیت نهادهای موجود و فعال در هر یک از حوزه‌های مختلف مرتبط با سیاست تجاری کشور.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه‌های راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۶ - " ایجاد نهادهای نظارتی برای پایش، نظارت و بازخوردگیری از نحوه اجرای سیاستهای تجاری متخذه "

شرح موضوع: سیاست‌های تجاری متخذه باید در جریان عمل کارکرد و آثار عملی خود را ظاهر نمایند و بر اساس این آثار مورد قضاوت قرار گیرند و تغییرات اصولی در آنها به عمل آید. این امر مستلزم بررسی‌های منظم و دوره‌ای سیاست‌های تجاری موجود به صورت علمی و کارشناسی است. در غیر این صورت امکان اصلاح و رفع خطای سیاست‌های تجاری در کشور ایجاد نمی‌شود. برای جلوگیری از این وضعیت لازم است تا نهادهای نظارتی لازم برای پایش مداوم سیاست‌های تجاری کشور در دستور کار قرارگیرد.

تجربه جهانی / تجربه کشورهای منتخب: مرور منظم و دوره‌ای سیاست تجاری کشورها در سازمان‌های بین‌المللی نظیر سازمان جهانی تجارت، بخش مهمی از کارآمدی این سازمان را در حیطه اجرای تعهدات اعضا برعهده دارد. در سازمان جهانی تجارت مکانیسم مرور و بازنگری در سیاست تجاری کشورهای عضو وجود دارد و آنکتابد نیز مطالعاتی در خصوص ارزیابی سیاست تجاری کشورها و آرایه پیشنهادات اصلاحی انجام می‌دهد. در کشورهای عضو نیز این امر بصورت مداوم و دوره‌ای از طریق تهیه گزارشهای سیاست تجاری و تسلیم آن به دبیرخانه صورت می‌گیرد.

وضعیت موجود ایران: سیاست های تجاری موجود در ایران بطور اصولی مورد پایش و نظارت قرار نمی گیرند و نهاد خاصی نیز برای این منظور پیش بینی نشده است و لذا عموماً هیچ بازخوردی از سابقه نتایج این سیاست ها وجود ندارد و از همین رو امکان اعمال تغییرات لازم در حین اجرای هر سیاست نیز وجود ندارد. بسیاری از توافقات تجاری که ایران با کشورهای دیگر انجام داده است غالباً به حال خود رها شده اند و انجام ارزیابی های دوره ای در مورد آنها معمول نیست. بنابراین بطور کلی در گذشته بررسی نتایج و آثار هر یک از اقدامات سیاست های تجاری به ندرت صورت گرفته و متولی خاصی نیز ندارد که نقیصه ای مهم در این زمینه بشمار می رود و امکان بهبود سیستماتیک و حذف خطاها از چرخه تصمیم گیری ها را سلب نموده است. به همین جهت ایجاد نهادهای نظارتی لازم برای امکان پذیر نمودن اصلاح مداوم سیاست تجاری کشور که بر اساس نتایج حاصل از بررسی ها و ارزیابی های دوره ای از عملکرد هر یک از اقدامات متخذه در حوزه سیاست تجاری ایران تشخیص داده می شود، کاملاً ضرورت دارد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: ایجاد نهادهای نظارتی لازم برای پایش سیاستهای تجاری کشور و تهیه گزارشهای ادواری و تسلیم آن به نهادهای ذیربط نظیر شورای عالی هماهنگی سیاستهای تجاری کشور.

پیشنهادات اصلاحی و توصیه راهبردهای آتی سیاست تجاری ایران (اصلاحات نهادی)

پیشنهاد شماره ۱۷ - " تهیه گزارشهای سالیانه از نحوه پیشبرد و اجرای سیاستهای تجاری کشور و شناسایی تنگناها و گلوگاه های اصلی و ارائه توصیه ها و راه حل های پیشنهادی "

شرح موضوع: بررسی مستمر سیاست تجاری در عرصه عمل و شناسایی تنگناها و معضلات سیاست تجاری

کشور و ارائه پیشنهادات عملی برای برون رفت از این معضلات، ضرورتی است که باید به منظور پایش سیاست تجاری در عرصه عمل و اصلاح مداوم آن در دستور کار قرار گیرد.

مسئولیت تهیه سالیانه این گزارش علی القاعده باید با وزارت صنعت، معدن و تجارت بوده و سایر دستگاه های اجرایی بویژه دستگاه های تابعه اعضای شورایعالی هماهنگی سیاست تجاری موظف به همکاری با وزارت صنعت، معدن و تجارت در تهیه این گزارش باشند. این گزارش می تواند همه ساله برای طرح در شورایعالی هماهنگی سیاستهای تجاری به این شورا تقدیم شده و پیشنهادات آن پس از تصویب این شورا، برای اجرا به دستگاه های ذیربط ابلاغ گردد.

تجربه جهانی / کشورهای منتخب: معمولاً بازخورد سیاست های تجاری در سایر کشورها هم صورت

می گیرد. در سازمان جهانی تجارت سیاست تجاری کشورها مورد بررسی دوره های و منظم قرار می گیرد.

وضعیت موجود ایران: در شرایط فعلی به طور منظم بازخوردی از سیاست های تجاری کشور به عمل نمی

آید و بازنگری ها عمدتاً به صورت موردی و در مواردی که مشکل حادی پیش بیاید و یا ذینفعان درخواستی مطرح نموده باشند، صورت می گیرد. اما اساساً بازنگری دوره ای سیاست های تجاری و بررسی آثار اقدامات انجام شده در عمل صورت نمی گیرد.

الزامات و لوازم پیشنهاد: تهیه گزارشی جامع و مستند از مجموعه اقدامات متخذه در حوزه سیاست تجاری

کشور باید در دستور کار یکی از نهادهای اجرایی - پژوهشی ذیربط قرار گیرد و در هر سال راس زمان مشخصی این گزارش به شورای عالی هماهنگی سیاستهای تجاری ارائه گردد تا مبنای ارزیابی و بازنگری های ضروری در سیاست های تجاری کشور قرار گیرد.